

Előfizetési árak:

Egész évre	8 korona
Fél évre	4 korona
Negyed évre	2 korona
Egy szám ára	20 fillér

FELVIDÉKI HIRADÓ

POLITIKAI HETILAP

Hirdetéseket felvesz lapunk kiadóhivatala és az Általános Tudósító Vidéki lapok központi hirdetési osztálya Budapest VII., Erzsébet körút 41. sz.

A Fejedelem hazajött...

Irta: Dugovich Titus.

Megdobban a nemzet szíve, mámorító öröm ragadja meg lelkeinket a nagy fejedelem szentelt hamvainak magyar földre érkeztekor.

Két százados számkivetés után visszatért közibénk, hogy örök pihe-nőt találjon az édes hazai földben, melynek ősi szabadságáért, elnyomott népe boldogságáért, vérrel megszentelt alkotmányáért életében annyit szenvedett.

Halott kurucaidtól, az élők hódo-latától kísérve, kápráztató fejedelmi pompa között tértél vissza oda, a honnan csak a törvény rideg betűi szerint valál számítózve, mert daliás alakod és magasztos törekvéseid felelőjethetetlen emléke a hálás utódok kegyeletes szívébe zárva, minden időn át itt élt közöttünk.

A Te lángoló hazaszereteted volt utmutatónk a zavaros idők ködében; nemzeted jövőjébe, imádott hazánk szabadságába vetett hitedből merített biztatást a csüggedők; a Te szenvedésséggel vizsgáltuk egymást a megpróbáltatások idején; a Te áldozatkészséged sarkalta tettekre lelkeinket; a Te véghetetlen fajszereteted növelte bennünk az összetartást; a Te nótáid mellett vigadtunk; a Te bánatos dalaid mellett busultunk; Te bennünk éltél s mi belőled éltünk, hazatérő nagy Fejedelmünk!

Nem voltál Te távol soha egy pillanatra sem!

Nemzeted lelke, gondolkodása egy összeforrott a Te halhatatlan alakoddal, hogy azt a kapcsot, mely a megtisztult eszmék nemes ércéből való kovácsolva, nem volt képes szétszakítani sem az ármány, sem az erő-

szak, sem a viszontagságos idők századai.

Megőriztük hiven tanításaidat is! Nézz körül! Nem jöttél néltalanok közé!

Nagy eszméid, magasztos törekvéseid, melyekért mindent áldoztál, meleg szívekre találtak hűséges munkatársaid utódainál! Az általad elvetett mag megfogamzott lelkeinkben, mert imádásig szeretett nemzeted és a lelkiismeret szabadságáért megkezdett nagy munka, melyet Te alapoztál meg, immár tető alatt áll.

Majdnem két küzdelemteljes századot vett igénybe, míg sokat szenvedett néped érvényt tudott szerezni azoknak a dicső elveknél, melyekért a Te rajongó lelked is mindent áldozott, melyeknek megvalósításában Te mindenkit megelőztél, de végre is hosszú, kitartó küzdelmünk megtermé azt a gyümölcsöt, melyekért annyi idők előtt hősi karod fegyvert villogtatott.

A „Pro Libertate“ zászlóját, melyet annyi csatában dicsőséggel lobogtattál, hálás utódaid vitték végleges diadalra, de harcaikhoz a Te véghetetlen hazaszereteted tüzeiből merítették lelkesedést s így végeredményben Neked köszönhetjük, hogy e szent napon szabad nemzet fiaikhoz illő módon üdvözölhetjük azt a koporsót, mely a magasztos eszmék egész világát, a nemzet szabadságáért folytatott küzdelmünk legragyogóbb időszakát zárja sztk határai közé.

Szabad nemzet szabad földjében fogod aludni örök álmaidat!

Üdvöz légy, nagy Fejedelmünk! Nemzeti történetünk tiszta, nagy alakja, nemzeti életünk függetlenségének szent vértanuja!

Vége szakadt szenvedéseidnek, vége szakadt nehéz számkivetésed-

nek, megtértél újra nemzetedhez, mely hosszú időn át hiába sóvárgott utánad!

És most, hogy itt vagy, előtör lelkünkbelül a századokon át visszafojtott szeretet és rajongás s az egész nemzet buzogva siet szentelt hamvaitdat takaró koporsóhoz, hogy lerója kegyeletes háláját mindazon javakért, melyeknek birtokába a Te véghetetlen szenvedéseid árán jutott.

Ennek a nemzetnek, mely így áldoz a Te fenséges emlékednek, jövője nem lehet reménytelen!

Nem lehet reménytelen már azért sem, mert hiszen a Te lelked velünk fog maradni továbbra is! Nemes példád buzdítókn leend a cselekvő hazaszereteten, a Te véghetetlen önzetlenséged fokozza bennünk az áldozatkészséget! — Férfierényeidből röjjük egybe azt az ideált, mely nekünk a hazaszereteten mintaképpül szolgál.

Mi és utódaink rajta leszünk, hogy a Te porladó hamvaitat meg ne gyalázzuk azzal, hogy szolgánéppé törpülve, szolgaföldben kelljen pihened! Rajta leszünk, hogy valamit apáink mireánk, ugy mi is sértetlenül hagyjuk örökölni utódainkra azt a rajongó tiszteletet, melyet édes hazánk szabadságának történetébe fénylő arany betűkkel beirt elévülhetetlen érdemeid számodra biztosítanak.

Büvös talizmán lesz a Te nagy neved e nemzet minden fia előtt, melyet ivadékról ivadékra hagyunk örökölni, hogy szívükbe zárva azt, soha egy pillanatra se feledkezzenek meg azokról a magasztos eszmékről, melyek a Te nagy neveddel elváltaszhatatlanul egybeforrtak.

Isten minket úgy segéljen!

Szénásy szövetei

Kizárólag

Angol női ruhák

ezidén kiváló szép sorozatokban. Exklusiv minták.

LANG M. és FIA

mérték szerint, Bécsben készítve, jótállás mellett.

divatruházában, Túrócszentmárton

A nemzetiségi képviselők tüntetése. A nemzetiségi tábor ismételten tanujelét adta „hazaifias érzésének”, jobban mondva magyargyűlöletének akkor, midőn nagy tejedelműt, II. Rákóczi Ferencet meggyalázó törvény eltörlése végett benyújtott javaslatot tárgyalta a magyar képviselőház. A nemzetiségi csoport, a javaslat tárgyalása alatt, tüntetőleg távolmaradt. A nemzetiségi urak eme kvalifikálatlan eljárásából többféle konzekvenciát vonhatnánk le, mert akik folyton „népszabadságért”, „népjogokért” kiabálnak, a népjogok legnagyobb harcosának, igaz értelemben vett mártírjának emlékéit megtisztelhetők volna azzal, hogy ez egyszer velünk érezzenek. Ebből a kis tüntetésből mi csak azt látjuk, hogy a nemzetiségi uraknak a népjogok után való folytonos ordítása nem őszinte, hanem csak takaró, mely alá nemzet- és államellenes törekvéseik célzatát igyekeznek elrejtetni.

Igatás a helységnevek magyarosítása ellen. Abból az eseményből kifolyólag, hogy vármegyénk közönsége a vármegye községeinek neveit megmagyarosította, helyesebben ezen községek nagyobb részének régi magyar elnevezéseit visszaállította, meggyeszeri megindult az igatás ezen „*erőszakos magyarosítás*” ellen. A nemzetiségi korifeusok laposkájában erős kirohanásokat intéznek a vármegye határozata ellen s a mártóni ügyvéd urak önként kínálkoznak fel azon felebbezések elkészítésére, melyeket a községek lesznek benyújtandók a közönség határozata ellen. Felhívjuk az illetékes körjegyzők figyelmét a megindult mozgalomra.

Ellentétek.

Ha végig tekintünk a téren, hol a tót tulzók már megvetették lábukat, agitáló működésükben olyan tüneteket látunk, amelyek egymással össze nem egyeztethetők. Ha vizsgálódásunkban olyan ponton helyezkedünk el, ahonnan a fészkelődésnek minden alakulását egyszerre láthatjuk, föltűnik, hogy egyes töredékek semmiképpen sem simulnak a sereg zöméhez. Mozdulataikkal, össze nem hangzó jelszavaikkal azt a benyomást keltik, hogy ezek a saját szakállukra dolgoznak csupán s alig vannak tekintettel arra, hogy eljárásuk a tábor mozgékonyására milyen

befolyással van. Ez a zűrzavar szembeütőenleg fokozódni látszik, ha észre vesszük, hogy az egyes csoportok vezetői úgy jellegben, mint viselkedésükben is mennyire különböznek egymástól.

Itt egy pap, aki a rendelkezésre álló szent dolgok felhasználásával, inkább meggyalázásával tülzet. Szája Istent hirdet, szeretettel prédikál, de csak látszólag, mert minden keresztényi türelmet arcul csapva, még saját vezértársát is kikezdeni kész, ha azon véletlenül Lutherkabátot lát. A nyilvánosság előtt ez az ellenségeskedés a közjűk csoportosulók alacsony gondolkodásához illeszkedik s így a legfőbbörz elég hangos. Itt-ott a legtöbbször nyilvánosság is tudomást szerez róla, a sajtótermékek elég sűrűn hoznak egymás ellen panaszokat, melyek a valláskülönbségre vezethetők vissza s amelyek rendszerint ugy csattannak el, hogy a nép elmaradt gondolkodásához minél jobban illeszkedjenek. Amilyen nagy hiba egyik részén a pápizmus, olyan szörnyűséggel emlegetik viszont a lutheránizmust is. Az ilyen erendőd bűnök által okozott ellentétek azonban sajátságos módon elsimulnak ott, ahova a nép szeme be nem láthat. A „Besprechung” a legbarátságosabb kézsorításokkal üdvözlők egymást azok, akik néptük előtt kigyót-békát kiabáltak egymás vallása ellen. Megférnek ők szépen a közös célok örve alatt.

A taláros vezérek seregei mellett találunk aztán urakat, akik tudomással sem látszanak birni a közvetlen szomszédságban lefolyó eseményekről. Bejeljeszkedni azonban ők is tudnak. A közös célunk hirdetéit észficamok jegyében azért ők is kivesszik részükét a munkálkodásból. Minthogy az elsőkkel nem egy sorban küzdenek, azt lehetne hinni, hogy tényleg egyéni különvéleményük választotta ki ezeket s hogy ezek csupán az eszközök megválasztása tekintetében nem értenek azokkal egyet. Nézetek eltéréséről azonban szó sincs, értik ők egymást teljesen. Együtt kifözött tervek szerint kölcsönösen kiosztott szerepek játéka az csak, aszerint, amint hol ez, hol más kecsgett nagyobb sikerrel. A szerepek ilyen kiosztásánál különös tekintettel vannak az egyes vidékek népének gondolkodásmódjára. Így esik meg aztán, hogy a klerikálizmus mellett ott vonul föl a szociálizmus is.

A helyi viszonyoknak megfelelően változtatják kaméleon bőrtük. Ahol a nép gondolkodásában a vallásos jelleg érvényesül, ott maguk is szelid pásztorokká válnak.

De itt is csak addig mesterkélnek a türelmet, alázatosságot, amíg egyéni céljaikat szolgálják velük, amíg ezek a lelki rugók csupán feljűk terelik a nép hajlandóságát. Gondosan vigyáznak azonban arra, hogy ebben az áldásban más tényezők ne részesüljenek. Ellenkezőleg, az érdekkörön kívül álló közegek tekintélye ellen állandó harcot folytatnák. Hogy az aztán sem a vallásossággal, sem a törvényes renddel össze nem fér, avval mitsem törődnek, valamint nem bántják őket az az ellentét sem, mely a vallásosság ideálizmusa és a szociálizmus materializmusa között rejlik. Mert ahol a nép széles körében valamely irányban elégedetlenséget tapasztalnak, ott véresszájú demagógokká vedlenek át.

Ez az alakoskodás még a nyelvi kérdések tekintetében is érezhető, tehát azon a téren, amelyről különösen hirdetik a teljes egyetértést. Így az egyes helyi viszonyoknak megfelelően beszélnek a szláv fajok egyesítéséről ott, ahol a nép a szomszédság révén erre könnyebben hajlik; de viszont találunk olyan tanokkal is, amelyek evvel egyenes ellentétben, a magyar haza iránt bizonyos kimélettel viseltetnek. Ilyen aztán az ő „gazdasági politikájuk” is. Vannak, akik a „nemzeti vagyonnak” olyan kezelését nézik csak jó szemmel, hogy az a cseh, morva, orosz stb. piacokon találjon elhelyezést, a másik tanítással szemben, mely annak csak a szűkebb értelemben vett „nemzeti” kezelését tartja célra vezetőnek. Ezt az egyes tót pénzintézetek között megosztva akarják látni, amelyek működésüket a legszigorubbán elszigetelnék a meg nem bízható elemekkel szemben. Így nérmég olyan mozgalom indult meg, amely a magyar kézen levő részvények beváltását célozza, sőt olvastunk már olyan fölhívást is, mely az ilyen részvényekkel rendelkező národnístákat kötelezni akarja, hogy meg nem bízható gyermekeiknek ilyen értékpapirosokat ne testáljanak.

Mindezek a követelmények az elvek olyan különbözőségét föltételezik, amelyek szorosan egymásméllé állítva, egy pillanattig sem állhatnak meg. Az egyik agyonütö a másikat.

T Á R C S A.

II. Rákóczi Ferenc emlékezete.

Irta: Boldizsár Boldizsár.

Szent Szabadságunk eszményi világa,

Te igéretföld e nemzet előtt!

Mennyi vér hullott éretted hiába,

Ameddig útunk éjszakába dőlt...

Midőn csak halvány fény derenge ránk,

Akkor is mindent érted áldozánk,

A századokkal fogyott életünk:

Oh drága, nagyon drága vagy nekünk!

Míg a történet hidegen megírta

Küzdelmekről a nagy könyveket,

E szegény nemzet hejh! hányszor elsírta

A hozzád fűzött szép reményeket!

Kezében hányszor olvadt el a kard!...

Nyomában mindent sötét éj takart...

Csak a hiéna volt ébren lakó

S jött, hogy végezze dolgát a — bakó...

A pusztulás, véz amit még meghagyott:

Gyász terjeszté rá sötét szárnyait;

A fájdalom is ajkainkra fagyott:

Némán temették vértünk szárait!...

Törött reménnyel haladtunk tova...

Isten! Szébb jövőt nem értünk soha?

Te mondad, hogy a nagy Eszme örök,

De hát élhet-e a sirok fölött?

Igen! A holtak késő unokái

Egymásnak hagyták örökség gyanánt.

Agg, ifjú siet azt szívére zárni,

Ervel táplálta anyja magzatát.

A nyomor, szükség, rabság ágyain

Lettek nagyokká legszebb vágyaink:

Mint a lavina, úgy zajlott tova

A szent Szabadság édes mámora!...

A Sors kezében hogy megtelt a serleg,

Vastag könyvében tñ lapot nyitott...

A borús égen újra fény derengett,

Új próbát kezdett az örök titok.

Az idők teljen — vagy ismét korán? —

Örömhír száguld szerte a hazán:

Újra itt a nap! Fűnt a béceken

Ott áll Rákóczi a Beszkideken!

Te, ki atyáid varázserejének

Atörökölöd minden nimbusát,

Akinek lelke lobogó lángkéve,

Szive maga vív egy népert tusát.

Kinek eddig is üldözés, ború

Font homlokára mártirkoszorút:

Téged küldött ki, új apostolát,

Az örök Eszme. Mentsd meg a hazát!

És Téged szólít ez a megkínzott nép,

Vedd le, óh vedd le róla az igát!

Hallod a hangot? Atyáid nagy nevét?...

A múlt ihlete benne hogy kiált!

Néped, kit sorsa kárhozatba vitt,

Az könnyűg, kér, az követel itt;

A Te néped az, bércid körül,

Benned bízik csak. Vesszöd — s üdvözül!

Az általános zűrzavar fölött ugyan ott lebeg valami kiterített ponyva, amellyel mindezeket beföldni törekcsenek, de az csak az alája vonult laikus szem elől zárja el a kilátást. A gyűlről szemlélődő elcsodálkozás fölötté, hogy a hazugságok ilyen konglomerátumával még mindig léprevihetők egyesek.

A vezérkar a legkülönbözőbb elemekből összevetődött valami. Inkább halásztársaság, melynek minden tagja más-más horoggal kísérletez, aszerint, amint a nép lelke hol erre, hol arra hajlik inkább. A családék is ennek megfelelően változik. Azért is van szükség az elvek olyan sokféleségére, hogy annak tárházából válogatni lehessen.

A ponyva, melyet „tót nemzeti“ fonalakból szőttek olyan vastag bárgyusággá, mit is takar tulajdonképpen? Milyenek lehetnek azok a célok, amelyek elérésére tömörülést prédikálnak, ha érdekében olyan eszközök-höz is folyamodnak, amilyen a nép elmaradottságának megtartása, mesterséges elszigetelése? Ahol a nép bármilyen ösdi felfogását is olyan sérthetetlen dogmának tekintik, hogy annak változatlan megtartása érdekében maguk a vezérek illeszkednek, alkalmazkodnak hozzája: ott a célok nemességét, igazságosságát illetőleg nemcsak komoly kételyek merülnek föl, de határozottan kizárják annak lehetőségét, hogy azok éppen a nép javát céloznák.

Az a rugó pedig, mely magánérdekből mozgog meg másokat, a legnagyobb mértékben erkölcsstelen.

Tall Ferenc Lajos röpiratának ismertetése.

Irta: X. Y.

II.

Mindezek szinarany igazságok s nincs magyar ember, ki be nem látja, hogy az itt elmondottak követése hatalmasan elő ne mosdítaná az ország szellemi és anyagi haladását.

Mi is készséggel elismerjük tehát a mű első részének helyességét, annak tartalmas és alapos voltát, de nem lehetünk ugyanolyan elismeréssel a mű II-ik része iránt, melyben a nemzetiségi kérdés megoldása tárgyalatik, nem lehetünk pedig elismeréssel azért, mert szerző művének eme részében tulságos nagy

sulyt fektet a nemzetiségekkel való békére.

Mi biztosak vagyunk a győzelemben és nem félünk a harcól!

Mi nem békét, hanem feltétlen meghódolást kívánunk a nemzetiségek részéről az egységes magyar állam szent eszméje és a magyar nyelv előtt. Ebben a tekintetben nem alkuszunk, sőt szóba sem állunk velök. — Szerző ama kívánságának pedig, — „hogy világosítsuk fel a nemzetiségek jóakarataulag, elnézőleg, gyöngéden nézeteik ferdeségéről, beteges és célhoz semmi esetre sem vezető jogtalan kívánságaik alapatlanságáról“ — a nemzetiségi kérdés jelen stádiumában nagyon naiv színezete van s azt a hiedelmet ébrazsiti fel bennünk, hogy szerző a nemzetiségi viszonyokat kellőleg nem tanulmányozta s azokat nem ismeri. Kérlelhetlen és következetes vas-energia oldhatja meg csupán a nemzetiségi kérdést. A pyöngédség és keztyhs kézzel való elbánás — mivel gyengésség számba mehet — még jobban elmérgecsiti.

Ki ne ismerne az osztrák és cseh viszonyokat? Mig az osztrák a csehek nyakán tlt, azok még mukkaanni sem mertek. Mihelyt Taffe előállott uj és — mint ő hitte — böles rendszerevel, egyszerre megváltozott minden s most már ugyan résen kell lenni az osztráknak, hogy a cseh őt mindentűnne ki ne szorítsa. Vajjon a nemzetiségi követelések részleges teljesítése meg fogja nekünk szerezni a nemzetiségek testvéri szeretetét, elégedettségét és ragaszkodását a közös haza iránt? Dehogy! Szó sincs róla! Elégedetlenek maradnak, mint azelőtt s amellet elégedetlenségük sokkal vessedelmesebb leend, mert engedékenységünk által mi magunk adtuk nekik fegyvert a kezükbe. A nemzetiségek elégedettségét és ragaszkodását — mindaddig, mig a magyarságba teljesen be nem olvadnak — lehetetlenség másképp megszerezni, mintha beleegyerzünk az országunk nemzetiségi kerületek szerint való széttagolásába, vagyis egy mosaikbirodalom alkotásába. Ezt pedig — azt hisszük — nem kívánja egy magyar ember sem, legyen bár a legdühösebb humanista is. A nemzetiségek tehát egyrészt lehetetlenséget kívánnak, másrészt pedig elégedettségük és jóindulatuk ezen lehetetlenség teljesítéséhez van kötve.

A magyarság, ha csak öngyilkos nem akar lenni és az ország széttagolásába bele nem

egyezik, képtelen a nemzetiségek elégedettségét megszerezni.

A józan ész tehát azt kívánja, hogy egyáltalán ne törődjünk a nemzetiségek elégedettségével és ragaszkodásával, hanem minden uton-módon a legenergikusabb eszközökkel arra törekedjünk, hogy őket magunkba teljesen beolvasszuk, vagy legalább annyira meggyengítsük, hogy említésre méltó akciót többé kifejtteni ne tudjanak. A kormány előbb-utóbb ugyanis kénytelen lesz abbahagyni a nemzetiségekkel szemben a „laissez faire“ politikáját, a fővárosi napilapok nagy része máris sürgeti a nemzetiségek ellen az energikus rendszabályok alkalmazását és a kormány — hacsak a legközelebbi választásnál jelentékeny meggyengüléscnek nem akarja magát kitenni — a magyar közvélemény nyomása alól nem lesz képes magát kivonni.

Minden más esetben többre megy az ember szép szóval és tapintattal, csak a nemzetiségi kérdés képez kivételt. Itt csak az erő és akarat határoz. Aki gondolkodva lapozza át a történelem lapjait, az igazat fog nekünk adni. Hogy miként véltük a nemzetiségi kérdést megoldhatósnak, azt különben lapunk idei 37-ik és 38-ik számban kifejtettük és mivel ismétléscbe nem akarunk bocsátkozni, a kérdés további fejtegetését mellőzzük.

Midőn azonban a műben a nemzetiségekkel szemben nyilvánuló tulbékülékeny hangperhorreskáljuk — az nem jelenti azt, mintha mindent, mi a röpiratban a nemzetiségi kérdés megoldásánál ajánlatik, helytelenitönünk. Van a műben több olyan javaslat megemlítve, mi figyelemre és követésre méltó, természetesen szem előtt nem tévesztve a földolgot, — melynek vörös fonálként kell végighúzódni a nemzetiségekkel szemben követendő politikán — az energikus elbánás és legszigorubb megtorlást, mihelyt a nemzetiségek akár szóval, akár írásban, vagy tetelt legcsekélyebbet vétenek az egységes magyar állameszme ellen. A műben előforduló megszívlelendő javaslatok egyébiránt a következők:

1. Jó és gyors közigazgatást kell létesíteni.

2. A nemzetiségek intelligens elemeit, kiknek hazafisága és megbízhatósága minden kétségen felül áll, a szükségéhez képest megfelelő hivatálhoz kell juttatni.

3. A községi és felekezeti iskolákban nem szabad megelégedni azzal, hogy a

Füllobban a tűz Beszkid magas ormán,
De gyűjt a haza összes tájain;
Hirtelen fülcsap bércen, halmon, rónán,
Enekc nem lehet ellentállani!

Amerre ez a honfűz lobog,
Útjában a föld szive is dobog,
És forró mánor kapja meg a vért,
S kitör e szóban: *a Szabadságcért!*

Száles harcmező lett az egész ország,
Bajja a nemzet egy nagy hadsereg.
Félelmesen küzd, hódít a Szabadságc,
Az Önkény sápad, a Zsarnok remeg.

Vén Európá nézi, csodálja:
Hiszen titáni küzdelem várja
Ezt a maroknyi, árva nemzetet!...
S egy világc merit töle ihletet!

A nemzet minden elfojtott keserve
Kegyetlen, véres megtorlást talált,
A Tagadás rút szelleme leverre,
Ahol Rákóczi oszt ezer halált!...

Magasan long a kuruc lobogó,
Dicsőségről s eng a fátogató
Es visszatűgja Kárpátok bércfala:
Szolga a magyar nem lehet soha!...

... De jöttek aztán... jó kurucok, rátok...
Ah, sir a lelkekc, áruló akadt!...
Trencsén falánál shtjott le az átok,
Dicsőség, hírcnek itt vége szakadt...

Hiába hívd kurucok hadát,
A tépett zászló nem gyöz több csatát!
Szavad elhangik rónán, bércceken...
Az átok súlya tl a sziveken!

... Aztán hallgattad „tenger mormolását“,
Néztad az títat, mely haza vezet;
Vártad az idők jobbrafordulását.

Hiába!... S hited, minden elveszett!
... Mig ott elárvtit nemzetet felett
Ontottál sűrű, nehéz könyveket,
Elfeledéd, hogy neved itt hagyád,
Mely fölolvastja a zord tél fagyát.

Neved s az Eszme, melyek együtt jártak
A vérkeresztűsc szőrnű napjain,
Együtt virrasztva, szebb időkre vártak
Szent alkotmányunk szétszört romjain...

Aztán?... Még egyszer fülcsallat a kard,
Hogy kiragadjá láncából a kart;
Aztán?... Még egyszer hanyatlott alá,
S közel kísértett megint a halál!...

Letűnt századok küzdelmes sorában
Mi nem tehetett teljes diadalt,
Melyért a honnak tetszhalott korában
Már-már faragták a nagy ravatalt,
Amiért Te is, mint levél a fát,
Itt hagyád árván e szegény hazát:
Az Ige mégis dicsőségesen
Hódít a szivek mélyén, csendesen...

Fűlszáradt a köny, mely e nép szemébe
Keszert búval oly sokszor kiállt,
Fűlsikkadt a vér már, a hősök vére,
Bocsátért a föld immár nem kiállt.

magyar nyelv tanítása kötelező, hanem ugy ennek, valamint a kényszeriskoláztatásról szóló 1868. évi XXXVIII. t.-c. teljes végrehajtására szigorúan ügyelni kell.

4. A jelenleg nyomorban sínylődd felekezeti és községit tanítókat fizetését — állami segéllyel — úgy kell rendezni, hogy az állami tanítók fizetésével egyenlő legyen.

Ezzel szemben azonban követelni kell, hogy a felekezeti és községit iskolákban alkalmazott tanerők a magyar nyelvből a legközelebb eső állami tanítóképződében — záros határ időn belül — vizsgát tegyenek. Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen javaslatokkal egyetértünk ugyan, de nem azért, mintha azoktól a nemzetiségi kérdésnek csak a legkevésbébbé való javulását is várnók, hanem tisztán azért, mivel azok teljesítését feltétlenül szükségesnek tartjuk, ha a „kultur-állam“ jelzőre jogot akarunk formálni.

Szerző továbbá indítványozza, hogy a képviselőház küldjön ki egy bizottságot, melynek kötelessége legyen az 1868. évi ugynevezett nemzetiségi törvény revíziója. A bizottság kiküldését mi is helyeseljünk, de kötelességévé nem azt tennők, hogy a nemzetiségi törvényt revízió alá vegye, hanem hogy javaslatot tegyen annak teljes elűrlése és oly rendszabályok alkalmazása iránt, melyek a nemzetiségi agitátorok mtködése hatálytalanná tétessék s egyuttal törvényjavaslat dolgoztassék ki a nemzetiségi körökben már egész divattá vált kisebb-nagyob mervü hazaárulások könyörtelen megtorlása iránt.

Vármegyénk a Rákóczi-korban.

Írta: Bráz Béla levéltárnok.

„A tenger dörgő habcsapása
Zúg, miként egy nemzet zokogása
S míg a partra dördül, mintha benne
Hős Rákóczi indulója zengne.“

Szülteni nem érdeme a halandó embernek, meghalni szomorú kötelessége, az életre ébredés s a szomorú elköltözés közti rövid élet-pályát úgy megfuti s a haza hívő szavát úgy teljesíteni, hogy az önző emberi kéz még a hamaiban nyugvónak is babért nyujtson, ez az elhunytak érdeme, nagy lelkének sikere s emlékének kiváltsága.

Fáklyát gyújtani, a sötét éjbe bevilágítani

A dülő harok, nagy csaták terén
A békés munka kincse int felénk,
S hol annyi bánat, siralom lakott:
A szív boldogabb életre kapott.

... Ha lenézel most békés tartományod
Trónjáról, hol ülsz egék magasán,
Ha letekintesz s népedet meglátod
Békén munkálni most a Hon javán.

Ha látod, a harc ahol megakadt,
A munka nyomán mily áldás fakad,
Ha látsz itt népet, nagyot és nemest:
Fenséges Esméd nagy győzelme ez!

Ha látsz e vérrel megszentelt mezőkön
Békén szántani most egy-egy magyart,
Ha látsz nyomában ringó kalászeitő,
Amely arannyal áldja meg a kart;

Ha látsz épületóriásokat,
Ész, kart dicsérő merész dolgokat
S a magyar lélek összes ékeit:
Ezek is Esméd nagy termékei!

a múlt századok fejlődésének történetét s felújítani tanulságait a történet feladata. Két század történeti visszapillantásának e szűk keretében nem lehet felölelni mindazt, ami e megyében öröm avagy bánat közt lefolyt, sűk korlátok közt csak a követés s lelkesedés példáit akarom felbrosszteni, a mai nagy nemzetűi ünnep alkalmából.

Nemzetünk soha el nem enyésző erénye a lelkesült hazaszeretet s a hálás kegyelet a múlt idők nagy és dicsőült jelesei iránt, miről hazánk történetének lapjai tanuskodnak. De ha édes hazánk történetét, nagy s dicső tetteiben gazdag múltján végigtekintünk, a mai s holnapi ünnepélyhez hasonlót, magasztos történeti megújulást sehol nem találunk.

Az Alföld szelid öszén a letűnt dicsőség s a multak fényének ragyogása sugárzik vissza. A Kárpátok felszálló ködében a letűnt évszadok leheletét éreztük. A várak romjain a magyar társadalom egységét s bajnokai testvérestülését látjuk felderengni.

Es a legalkotmányosabb király arcának jóságos derűje, nemzetének szeretete, hű magyarjainak öröme e század békés történetének hirdető követője. A börtön, a véráldozatok s számkivetések sorvasztó korszalome letűnt; s a sokat szenvedett s véráldozatok keservén átvégződött magyar nemzet kegyeletének oltárára magasztos gondolkozásu fejedelmünk tette le első áldozati zsongéjét, „II. Rákóczi haurvai hazahozandók“ s evvel ünnepélyesen újból megpecsételte látnoki jelmondatát: „Magyarország nem volt, hanem lesz.“ A szabadságnak vágyát, amely a szivekben csak szunnyadozott, de soha ki nem aludt, lelkesítő szelleme megújítja. A nemzet szívéből fényesül kizárt dicső bujdosó, habár ájtatos imák közt szendergett, magasztos dicsőségben tartja bevonulását e honba, e hon fiainak szívébe, megdicsőülve, hogy soha meg ne haljon a lelkekben.

A király és nemzet e fenséges közös ünnepe elé, az újabb vérszerződés megkötésére, a magyar politika e ledűntheilen sziklavarára az egész világ szeme tekint. Szent István koronájának fénye újból fenségesen ragyog, melyből a jövendők szabadsága sugárzik. „Szabad népként boldog a fejedelme.“

Lelkem örvend, szememben sir az örömköny, szívem hevesebben dobog; visszatér a nemzet igazi atya kétszázados számkivetésé.

És hogyha látod büszkeséggel nézni
Népedet föltek királya felé,
Hol a sziveket bizalom tetézi,
Tekintve egy új évezred elé...

És hogyha látod a szent koronát,
Fényes sugárát mint szőria reánk,
S hogy itt is, ott is szeretet lakik:
Esméd az, mely itt megnyilatkozik!

S így megértettük futó szél zúgását,
Mely messze, messze Keletről jöve,
Szomorú lelked panaszos sügását,
Hogy nehéz a föld idegen rüge.

Eljött a sóhaj, itten szárnya kelt,
Rá a szív legszebb vágyával felelt
S kimondá, amit egy nemzet kíván,
Az első magyar: a föltek király.

Sok nehéz század im végére ére
Rossz álmok félre! Jövel, ihletünk!
Milliók imája tisztán szálljon égbe,
Ma egy magyar prófétát temetünk!

ből, kétszázados idegen álmából. „A nagy világon e kívül nincsen számokra hely“; a költő zengzets profétiája teljesedik ma felettet, főniként visszatérő, dicső fejedelmünk felett. A szent remeték imája elnémul. A márványtenger, mely eddig csendes hullámaival altató dalt zengett Neked, hevesen, zúgva, bucsuzni vendégétől. Rodostó vendégei jönnek... némán... zart koporsókban... hamaikban s mégis e szentelt hamvak, e dicsőült szellemek megihletik a sziveket, a hazáért élni és halni.

Temetni készülsz, ó hon? Ó nem, csak veszekelőrvendeni. Patres nostri peccaverunt s mi bűnhődünk. Teljes diszpompában hódol ma neked a hon s holnap örömsírás közt temet. Az ország összharangjai dícső glóriát zengenek. Orsovától Budapestig s Kassáig dicsőség, öröm, háláérzet, örömsírás kísér mindenütt. Az elnémult tázogatók felharsognak s üdvözlik régi urukat... Üdv neked, Rákóczi és Thköly... Isten hozott, hős Bercsényi s ti megdicsőült száműzöttek.

Midőn gyászt ünnepelev, örvend az ország, magasra lohog fel honfiszivünk oltári lánjja. Hálaképeletünk szemünk elé varázsolva kétszázados multnak az emléket s fennen dobog kebeltünk a fényes idők dicsőségén s könybe lábadozomunk ama század gyásznapijaink keservein és kinjain.

A honnak e rendkívüli ünnepen áldozunk mi is megyénk történetéből kegyes megemlékezést s a hála érzetével zarándokoljunk vezetkeve a szent hamvakhoz... Rákóczihoz, dicsőült szellemtől *kiegészítelő bocsánatot* kérni e megyére, mert... Patres nostri peccaverunt.

Budavár visszafoglalása nem hozta meg a magyarnak a már annyira óhajtott béke gyümöleseit. A török uralmat német váltotta fel. Az önkény uralma dult s abszolutisztikus, hervasztó szele lengte át az egész országot. A reménytelenség sorvasztó hatása ott áll a sziveken, csak az elszántságra kész keblek rejtegettek magukban a felkelés szikráját.

Nikomédia mellett, hegyek aljában, a „virágos mezőn“ éledgett a két száműzött, a letűrt szabadsághős bajnokai: Thköly Imre és áldott lelkű neje, Zrínyi Ilona, Munkács egykori hős urnője... Kétszáz év. A hős-áldott lelkű nő 1703. február 18-án magára hagyta hős férjét, már a jámbor remetét. A

Csend! Csak a szívünk dobbanjon össze,
Mely szent eskünek e helyhez kösse...
Hazánk szent sírja: Mekkája felett
Áldjuk, Rákóczi, nagy emlékedet!

Pihenj!... De hogyha utne még egy óra,
Melyben a holt is új életre kel,
Mi fölesküszünk a szent lobogóra:
Rá áldást kérni Hozzát jövünk el.
Akkor sirodból kiszólltunk majd,
Te törjed össze az átkot, a bajt!
Te vezess minket tűzszlop gyanánt,
Míg visszavivjuk a szent Kánaánt!

Pihenj!... Nagy neved sziveinkbe vésvé
Örök ihletet, bizalmat lehel:
Hogy jünni fognak hosszú évezredek,
Hol e föld szabad nemzetet nevel!
Es hogy jöhet bár vészek nagy sora,
De kiirtani nem fogja soha!
Mert dicső neved örök akarat,
Evvel az eszme diadalt arat!

kedves nőt és édes hazát veszített bujdosó érezte magában fogyni az életerőt. De vonagló tagjaiban még egyszer felcsillagolt a remény halvány fénye, midőn a tenger zugó hajbai hírül adták neki, hogy mostohafia már győzelmesen lobogtatja a „Libertas“ zászlaját. Utolsó útja a galatai templomban... s utolsó fohása: „Most bocsátd el, Uram, a te szolgádat, mert szemem látták felkelni az idvesség napját“ s 1705. szeptember 13-án a galatai kolostor néma lakója lett.

Két század... A vén Európá az öldöklő harcok színtere. A halál angyala pusztító munkájában nem szünetel. Két század mult el, midőn a Kárpátok alján feltűnt a magyarok reményességillaga: Munkács hős asszonyának édes fia s a Kárpátoktól le a Tiszáig visszahangzik: „Eljen Rákóczi, éljen a szabadság!“ Tavasszal, midőn az erdő benépesül s a mezők virágai megújulnak, megszólal a harmona s a hazátlan bujdosók előjönnek az erdőkből s rejtekeikből a magyar szabadság keresztes vitézei, a kurucok (cruciat). A tárogató harson s a tiszai részekben gyűlékzik a magyar. Gróf Beresényi, Károlyi, Andrassy s a Forgachok. Mint egy második népvándorlás, úgy indul, zárandokol a nép Rákóczihoz. A politikai, lelkiismereti s vallási szabadság vére folyja, azért zárandokol a nép a „Libertas“ zászlaja alá. A sas megijed s még jobban csattogtatja szárnyait.

Lipót király 1703. szeptember 19-ről keltezt leiratban inti a megyét, hogy az istentelen s hitszegő lázadástól álljon el s a királyi hűségért keljen fel. A megye a szomszéd megyétől kér információt követeli által. A lelkesedés hangulatával térnek vissza Beniczky Gábor és Plathy Sándor. Október 19-én mozgalmal eset uralodik Szucsányban. Agg és fiatal lovasok érkeznek a kis városkába; az ősi szellem reménykedve lengti a „Libertas“ zászlaját. Huszár József alispán házába megérkeznek Rákóczi Ferenc követői: Deák János kapitány, Babocsey Adám, Szabó Péter, Gönczy György, Debreczeni sib. Beniczky Gábor megyei követ lelkesítő szavaira, a vérnek csilgogó kérelme eloszlott, az ifju nemesség lelkesedése győzött. „Az ige megtestesült.“ Az univerzitás elfogadta Rákóczi zászlaját s azt pénzzel és vérral támogatta. Folyt a harc s a hadi szerencse a magyarnak kedvezett.

Október 22-én folyt le az első felkelési összecsapás s az üsszirt nemesi sereg Luby György lipóti kapitány alá helyeztetett. De mivel Trencsen vára s a megye nemet seraggel volt tele, a megye a felkelést halasztgatta, miért is Beresényi 1704. január hó 14-én Beniczky Márton utkárt s hadbiztost küldte a megyébe s erélyesen követelte a megyétől a felkelést. Február havában már ott harcol a megyei nemesség Bajmóc alatt s többen elestek, megsebesültek vagy fogságba jutottak. Bajmócról Ovar ostromára rendeltetett a turóci insurrectio. Utóbb ismét 100 harcost küldött Bajmóc ostromához. Résztvett Trencsénben a Schlick és Richan elleni harcban. A folytonos hadjárat s hadviselés kimeríté a megyét, miért Okolicsányi Pált és Rakovszky Menyhértet küldte követségbe a fejedelemez a terhek könnyebbitése végett. A megye többszörösen kifejezte aggályait a rézpénz forgása miatt s a szomszédvármegyéktől is kért információt. Ezen folytonos panaszkodása és aggályoskodása gyanut kellett Beresényinél s dörgő levelet írt a megyére s ez adá az első lökést

a gyanura és a rezisztenciára. 1704. tavaszán a megyei főkelőssereg Trencsénben, Ribén tájékán táborozott Otlik György vezérlete alatt. Ugyanez év nyarának elején az üsszirt sereg Okolicsányi Kristóf vicekapitány vezérlete alatt indul táborba s június hóban Illésházán (Pozsonymegye) táborozott. Míg a felkelő megyei nemesség egy része Beresényi mellett Pozsonyban volt, más része pedig Bajmóc bevételeért küzdött, a megyei hajduság a Sztracsno felől betörni akaró németseget szorította vissza. Bajmóc július hóban hódolt meg a kurucoknak s itt többen elestek a megyeiek közül. Később a megyei nemesség Jókáról Nagymagyar felé húzódtott s részt vett Pozsony város ostrománál. Bajmóc bevétele után a megyei insurrectio Trencsén ostromára rendeltetett, de már 300-ból csak 74 nemes a Portások, a gyalogosok seregéből pedig 23-an maradtak. Néhány elesett, több hazaszökött.

Rákóczi 1704. augusztus 6-án Szegedről írt levélben értesíti a megyét, hogy Erdély fejedeleme választotta, ezt a vármegye hódoló tisztelettel tudomásul veszi. Augusztusban a nemesség Beresényi alatt Nádasd mellett a Csallóközben táborozott, a másik rész Stréter János alatt Trencsénben vitta. A megye Rakovszky Menyhértet küldte követül Beresényihez augusztus hóban alkudozni. — Beresényi nem hogy könnyített volna, de inkább nagyobb áldozatot követel a megyétől indolencaja miatt. A megye késedelmeskedett, mert hiányzott a lelkesedés, laza volt az insurgensek közt a hadi fegyelem s feltűntek már a lázítók, Okolicsányi Pál, a fogas prókátor s fia, Kristóf, a megye két követe. Beresényi haragszik a megyére s katonai excoercióval fenyegeti. Mit sem árt, a hajduság elszökösött; a nemesség házi ültzhelyére tért vissza.

Rákóczi ily lanyhaság láttára rendes szoldos katonaságot vetett ki a megyére, de ez még jobban elkecsérette a kedélyeket s az ellenszegülés már majdnem nyilvános volt. 1705. május 11-én a szomszéd vármegyék értekezletén Turócmege a békekötést sürgette.

Julius hóban a fejedelem a széchenyi országgyűlésre hívja meg a megyét, mely ismét a szomszéd megyéktől kér tanácsot. Habár a fejedelem intenciója szerint a Karok és Rendeknek meg kellett jelenniök e gyűlésen, megyénk két követe: Okolicsányi Kristóf és Rakovszky Menyhért által képviseltette magát. Hogy a megye nem ment, oka az általános elszegényedés volt úgy, hogy a megye Ujfalussy Páltól vett kölcsönt a két követnek utiköltségül. Rákóczi figyelembe vette a turóci követek eme jelentését s csak azt kívánta, hogy a megyei nemesség a megyei székházban tegye le az esküt az alispán kezébe.

Megható ünnepély folyt le 1705. október hó 20. és 21. napján a megyeház ósrégi falai között, mint sorakozott a megyei nemesség Rákóczinak hűségei esküdni. Első nap 870, második napon pedig 230 nemes róta le hódolatát a nemes fejedeleme. Az evangélikus lelkészek 12-en teljes számban — tógában — ünnepélyesen esküdtek hódolatot s hűségei a királynak. (Vajjon lesznek-e dicsőségseiméknak követői a jelenkorban?) Zajos, a lelkesedés zajos jelenete volt ez, midőn 1100 megyei nemes a szécsényi ország-

gyűlés határozatára a konföderacionális esküt letette; a magasztosság bezáró ünnepéle pedig, midőn az evangélikus lelkészek a magyar szabadság s a szabad vallás szent ügyeinek bajnokaivá avattattak fel.

A dicsőség, a lelkesedés magasztosságára bus fellegek nehezettek. Mintha eltoptult — megnehezedett volna a szív... a lelkesedés lángja kezd kialudni, a régi dicsőségre homály borulni. Az 1707. év rendkívül hideg volt, a megye is kezdett fázni. Az év első hónapjában az állandó hideg mellett oly nagy hóvihár dühöngött, hogy az utak felismerhetetlenek lettek s a megyében minden szünetelt. A lelkesedés megcsappanása mellett szünetelt a nemesi fegyver is. Hiába Rákóczi s Beresényi, fenyegető levele s kérelme. Hiába a kiküldött katonai ekzekució. A január 27-én tartott gyűlésre csak néhányan, mintegy álmosan jelentek meg. A szórványos univerzitás sónoka Rakovszky Menyhért. „A teher alatt roskadozunk — ugymond — a háborúság alatt elvesztünk, fiaink a mezőkön vérzenek, nejeink, gyermekeink éheznek, Isten büntetése rajtunk, mert a törvényes rendtől (király) eltérve bolyongánk. A közgyűlés a gravámenekről feliratot fogalmazott a fejedelemez a gyűlésen, de azt még nem küldte el, hanem Trencsén, Nyitra, Bars, Liptó és Arva megyékhez intéz felhívást, hogy jobb volna a béke s ha Rákóczi letévén a fegyvert, a magyar visszatérne a törvényes rendhez s törvényileg szentesített urához.

Ezen átiratot a furlang alispán Okolicsányi Kristóf, mint saját fogalmazványát ajánlja elfogadásra. A szakadás szomorú játéka meg lett pecsételve a fő- és alispán hozzájárulása s néhány szomorú elvtársainak pártolása mellett.

Az ország tanácsa Rozsnyóról 1707. január 29-én a fejedelem nevében a renitens megyei lakosságot s a renitáló tisztviselőket engedelmességre hívja fel s ha nem akarja a veszélyt, a megye fiskusával írassa alá a reverzálist. A február 26-iki közgyűlésen Generosus Melchior Rakovszky, a Nyáry, Huszár és a Rakovszky-család nevében ünnepélyesen tiltakozik a régi s újabb terhek kivételé ellen. Beresényi a Palocsay ezredet rendelte Turócba a rend fentartására, kik a közgyűléseket ellenőrizték.

Trencsénmege Turóc átiratára azzal válaszolt, hogy a szomszéd vármegyék közültek a tervet Rákóczival. Palocsay ezredes az alispánt tanácskozára Liptóba hívja, mert a megye gyanuba esett a megyék s az ország tanácsa előtt. A megye ezt kikortlendő, az áprilisi közgyűlésen publikáltatta az önödi országgyűlés meghívó levelét, de az április 15-iki közgyűlésen nyilvánvaló lett a megye scisiója. Április 27-én szervezkedik az univerzitás az önödi gyűlésre, melynek értelmében minden nemes személyesen tartozik megjelenni, az egy kuriális nemes pedig honesta et majoris auctoritatis persona által képviseltessék.

A főbűnös, a szakadási terv értelmi szerzője, a vén Okolicsányi Pál (Kristófnak, az alispánnak atyja), ki egykor Rákóczinak Bécs-ujhelyen fogolytársa, később jogi tanácsosa, majd Turócmege követe, utóbb pedig Rákóczi békekötése a királynak, ki az udvar fényétől elvakítva, kárörvendve szemléli „nagszerű tervének“ keresztülvitelét s személyének történeti nagyságát. Mint Rákóczinak intimusa,

a rábizott titkokat közölte az önkény hatalmával s ravasz furfangjával tervének sikerült megnyerni fiát is, Rakovszky Menyhértet, majd ezek által a gyászesemény martalékaul rábirta a megyét s a beavatlan szegény megyei nemességet, mely a szakadástól alig tudott valamit.

1707. év május 12-én volt a restauráció s az ónodi gyásztra való szervezkedés. Alispán újból Okolicsányi Kristóf lett. Szolgabírák: Ivánka Miklós, Beniczky Imre, Jezericzky Gábor és Eördügh Adám. Összeíratott 52 nemes, kik nemese joguk elvesztése alatt meg is jelentek Körömmezőn. Minden nemes napidíja 2—4 frt, 5 társzékér szállította az élelmiszert. Az elindulás május 25-én történt Corvin Miklós stb. nyai év. Ilekész kert áldást a záradokló 52 nemese s szerencés visszajövetelükre. A természet vést jósol a lovagló csapatnak. A magasban mintha titáni harc folynék, a haragó Jupiter szórja villámaikat. Mig az ifjabb nemzedék lelkesedve utazik, a megérett férfiszíveken nyugtalanság honol. Okolicsányi és Rakovszky igyekeznek eloszlatni a kételyt és aggályt: „Protestációnk jogos, mert törvényen alapul.“

Körömmezőn az ország tanácskozása s az országgyűlés már javában folyt, midőn a turóci nemesek megérkeztek. Az ország tanácsa utoljára hagyta őket, hogy ügyüket az országgyűlés alaposabban tárgyalhassa. Junius 6-án tárgyalatott tehát a gyászlelkű memorialis (olvasható a vármegye 1712. évi jegyzőkönyvének 41. lapján), melyet a megye a szomszéd vármegyékhez küldött s melyet azok az ország tanácsához küldöttek.

Mindkettő, a fejedelemből intézett felirat s az átirat is, mélyen sértette Rákóczi gyengéd s önzetlen, nemes szívét, különösen a memorialis, mely a fejedelmet önzéssel vádolja: „Mindazonáltal Törvényünk — írja a megye — és nemzeti szabadságunk, melyet a *Confoederatio* nem *sufferalya*, hanem inkább megsejtőttését abban tapasztaljuk, hogy a mely *Generale Beneficiumok* az egész országnak deserválnának *usumul*, ugymint többi közt a *Vas* és *Só áruk* leginkább *privatus vsura* fordítatnak stb.“

A megyékhez intézett memorialis felsorolva a terheket, így folytatja: „*mely dolog, dispositiok és impositak* (kivetések) minthogy egymesen az egész Ország *Törvényei* és *szabadságaink* ellen (a kikert most életünket föltettünk és hadakozunk) *institutáltak* és ennek előtte a *Felséges Császár* *parancsolatit* (megvizsgálván azokat az ország *törvényei szerinthez*) mértük *adomassim* megdisputálni és *ő Felséget* *deabrogatione falium supplicálni*; *most penigh akármely súlyos dolgok imponáltak* és (kivételnek) *ránk és Szegénységre* csak *süket föllyel praeteralván* *alatta nyugunk* stb. stb.“ Felsorolja a terheket s felhívja a megyéket, hogy ezeket megvitván, nem jobb volna-e a *törvényes rendhez* visszatérni (a királyhoz).

„Adjanak számat — ugymond a fejedeleml — Turóc követei s feleljenek a gyanúsításokért, melyekkel elhalmoznak. Rakovszky erősen ragaszkodik a memorialishoz, „quod scripi, scripi“ Rákóczi válasza: „Turócvármegye panaszkodhatik legkevéssebbet, mert a távol a harcok szinterétől, s ha a teher általános s vagyis a régebb keletű“, majd a keserűség hangján folytatja: „*Édes nemzetem, hát ezt érdemeltem sok szives, hazám ügye mellett való fáradságaim után, vagy üljetek meg, vagy nyeljen el a föld, mintsem remélnék kö-*

szőnet helyett tyrannusnak mondatnom.“ Rakovszky és Okolicsányi ekkor sem tágit, hanem replikáz. A gyűlés a vakmerőség ily elfajulásán mintegy megdermedve nézi a fejedelem vergődését s az alávaló támadásból származott mély fájdalomt: „*Ezt érdemeltem töled bujdosásaim után, ó haza, melyért feleségemet, gyermekeimet elhagytam... nem tőröm... magammal viszem koporsómba, mert te tudod Istenem, hogy igaz szívű vagyok, oh ne engedd rajtam e gyalázatot.*“ Felkel, hogy elhagyja trónját... Visszatartják. A gyanúsítás nyilván megsebzett oroszán feláll, megértáza sörényét... halálosztó pallosát megvillogtatja Bercsényi... „*Karok és Rendek — döriög a rettenetes vezér — a fejedelem távozék-e s a bűnösök meneküljenek... Rettenetes látvány... A kardok megvillannak... Az óriási zajban segélykiáltások hallatszanak.*

Rákóczi megrémülve a rettenetes tragédián, védelemre terjeszti karjait, a megrémült áldozatok a trónhoz sietnek. Plathy Sándor, a fogas ügyvéd, a fejedelem lábainál fetreng, segélyt esdve. A halál angyala ott lebeg a sebei ben vergődő Rakovszky tetemei felett s Rákóczi udvari papja készíti elő a nagy utra. Az összevagdalt Okolicsányit sátrába viszik. Az ország tanácsa harmadnapra kimondja a szigorú végzést: „*halál az árulóra!*“ Felégyelt tetemei a gyalázat oszlopain függnek... elrettentő példái a hazaárulásnak. Az 52 nemese árestom indikáltatott.

Rákóczi junius 7-én fájdalomtól megtört arccal jelenik meg a Rendek előtt; a megye zászlaja, mely a többiekkel az ország sátora előtt lengett, letépett szétdaraboltatott, pecséskéje összetépetett... politikai élete Rakovszky Menyhért hull tetemeivel eltemettetett.

Br. Révay Imre ezredes a főispán (Ferenc) unokaöccse, ki egyedül protestált a memorialis ellen, junius 22-én Turócba érkezik. A tragédia szomorú kimenetele publikáltatott. Özvegyek s árvaik siránkozása túli be a hegykoszoruzta kertet ama hii hallatára, hogy az egész nemesség megöletett. Révay Imre Prieokópán foglyul ejti a főispánt, Tótrónán Okolicsányi Pált. Rabbilincset kapnak Lehoczky György, Ozemanka András és Kostyal György s monnek messze-messze... Egerbe... Munkácsra a foházba.

1707. szeptember 27-én Mosócon az utolsó közgyűlés tartatik. Az univerzitás eltöröltetett. Alispán helyett főbiztos s a szolgabírák helyett biztosok nevezettek ki, katonai diktatura alatt.

Trencsénél a magyar szadadság napja kezd leldozni. A csata a „*Libertas*“ magas eszméjének sirásója. A fejedelem s Bercsényi több sebtől vérzik, de a haza szíven ejtett se jobban égett... jobban fáj nekik. A kuruc névre s dicsőségére homály borul. A szétvert, dicső sereg... a sirbahanyattolt dicsőség hirmőkei futnak lefelé, a haza szíve felé, le a nagy síkságra, a majthényi mezőkre, a kegyetlen kegyelen karjai közé.

1708. május 1-én mintha örömlünnep volna a majthényi mezőn. Vigan szól a muzsika, harsog a trombita... pedig temetés van... az eltemetett szabadság sírjára rakják le a vérben ázott fegyvert... az eltemetett nagy eszmék hamvai felett ülelkezik kuruc a labancal. Pálffy és Károlyi a kibékülés édes csókjait váltják.

Es te, dicső fejedelem... te hős oroszán — rettenthetlen Bercsényi, hol vagy? Az

ország határán egymás karjaiba dölve sírnak, sírnak az eltemetett szabadságon, sírnak az eladott hazán... Mindent veszettek, csak a remény angyala kíséri őket a hősök hazájába, Lengyelhonba. Az égi segély megvonta fölülk áldását... a nemezis kíséző társuk, tovább „*bujdokolnak országról országra*“, mig végre Rodostó ad a hontalanoknak ideiglenes hazát.

Kisázsziába, a virágok mezejére záradokol a hős fejedelem nevelő atyjának s édes anyjának sírjaihoz vezekelni a hűtlen népért... a magyarért.

S Turócfellegye! A szabadság bukásának romjain kezd föllelkezni. Midőn a reményvesztett s hazánk egéről letűnt fényes csillag a nagy ürben bolyong, sírva keresve üdülő menhelyt... a megye örvend, mert a német hadsereg akkor (1708. őszén) tartja szerencsés bejövételét. (1708. évi jegyzőkönyv.)

*Zugó tenger partján sír honért a bujdosó,
Mert rabigába sülyedt, tekints rá, Mindenható.*

1715. év gyászos emléke, 49-ik törvény-cikk. Elnémulva, könyveze gondolunk szomorú, hálátlan emlékedre, mely bolygó kísértet gyanánt 200 éven át megdermeszve urálád a szíveket. *Patres nostri peccaverunt. Őseink vétkeztek.* A régi perza királyok, ha egy pálmafa előtt elhaladtak, aranyláncot függesztettek tüzérsége hála jeléül, hogy annyi vándornak ad pihenő enyhülést. A mi drága alkotmányunk fájának, amelynek gyökereit a nemzet szívéből hulló vérzápokk öntötték, hogy kihajlva zödlüljön, lombkoronáját éppen azok tördelték legjobban, kiknek pihenőt adott.

Hiába folyt annyi vér, a szabadság fája nem virulhatott. Nyugat szarnok szele többször feltámadt s durva kézzel tördelte a zöldelő csemetét. Hiába, a szent szabadságnak bukni kellett! A *Libertas* géniusza gyászfátyolba burkolta a tiszta zászlót; a tárogatot elnémult; csatára hívó harsonája gyászdallá változott s az erdők mélyén bujdosó kuruc gyászadala a vesztett szabadságot siratta.

Elnémultak a harci kürtök s idegen paripák taposták a véres földet s a nép felett látszólag a béke derűje ragyogott. De más veszély fenyegette a magyart, a nemzetiségből való kivételkezés. A nemzeti küzdelmekben s testvéri beharcokban kifáradt nemzet a tetszhalál karjaiba szendertült el, midőn a Thükölyiek és Rákócziak alatt megijodott nyelvét elveszítve, nemzeti jellegét is végveszély fenyegette, aztán kialudt... sőtét lett minden.

Mutantur tempora... A vasmarok, mely a nemzetet fojtogatta, szelid, simogató kézzé változik át s a magyar, melynek derekát sem börtön, sem gyilkos nem volt képes meghajlítani s megpuhítani, a fejedelmi simogatók alatt meghajlik s lesz belőle „*udvaronc*“, eldobja nemzeti jellegét, megtagadja őseinek emlékét s aláírja az 1715. évi 49. t.-cikket. A honszerelen, az csak elvetté kísért. „*Hol van a hon, melynek Árpád vére győzelemmel csorga szent földre.*“

A hős szent remeteként Rodostó sziklához láncolva, mint Prometheus... S midőn a nemzet lethargikus álmában szendergött... Nikomédia vidékén gyászdall hangzik 1735. év nagypéntekjén. A magyar nemzet Mózes nem vezethette be népet az ígért földre s eltemetett őt az ur szolgái által ígért földön.

De a haldokló Jakab arra kérte gyermekeit... siránkozó, száműzött testvéreit, hogy

nyugvó szavait vigyék az igéret földjére. A bujdosók, a magyar nemzet valódi képviselői siratják alyjuk, a szent Remete halálát. S a magyar haza olykor-olykor bus regékben említi halálát. Csak a kegyelet géniusza zeng gyászalt tragikus életéről s szomorú, elhagyott haláláról.

A nemesebb keblekben felsírt olykor a vágy, a lelkesedés szülte óhaj.

*Emlékedet tisztelve... méltán vezetünk,
Jöjj haza... alvó poraidban légy velünk.*

„A nagy világon e kívül nincsen számodra hely!” Rodostó lakói hazajöttek... koporsóban. E koporsókhöz zarándokol az egész nemzet vezetelni kétszáz éves mulasztásáért, az 1715. évről (49. t. c.). Haza jöttek királyi kegyre, hogy dicsőült szellemük ihlesse meg minden honfi szívét szeretni a hazát s érte halni.

Thüköly, Rákóczi, Bercsényi. Ti voltatok, kik a magyar Leonidások hősiességével véd-tétek a hazát, ti voltatok a szabadság igazi áldozatai, ti vezetétek be a magyar nemzetet a szabad vallás s lelkiismereti szabadság csarnokaiba. Vajjon létezik-e honfű, legyen az bármily ajku vagy vallás, mely emléke- teket nem tisztelné — s a kegyeletet a mai öröm gyásznapján le ne róná. Dicsőség koszo- ruzza agg fejedelmünk jószágát!

Ti dicsőültek, nyugodjatok csendesen a haza édes földjében, álmodva a haza boldog- ságáról s szép szabadságáról!!

Kik vettek részt Rákóczi szabadságharcában...

Rákóczi Ferenc küzdelemteljes harcaiból vármegyénk területén élt nemesség is kivette részét. Vagyont és vért áldozva, odaszegődtek az alá a zászló alá, melyet a nagy fejedelem emelt magasra.

A Rákóczi zászlója alatt küzdöttek névsora a következő:

Buocz András, elesett Beckónál. Buocz Ádám és fia János. Ez utóbbi elesett Beckónál. Buocz Mátvás és Buocz János. Beniczky Farkas három fiával, Márton, Gáspár és Farkassal. Beniczky Tamás, ki Lőcsén fogságot is szenvedett. Beniczky Péter. Buloyovszky János, a bajmóci ütközetben kapott sebébe belehalt. Buloyovszky István, elesett Bajmóc megívásánál. Buloyovszky János. Bohunka Miklós és István. Batisz István.

Cseh János és Ádám. Csepcsányi Ferenc és Pál. Cseh Miklós. Csepcsányi János és fia Pál.

Daukó Márton, Daukó Ferenc, Daukó György; ez utóbbi elesett Bajmócnál. Daukó Gábor. Draskóczy Dániel. Dávid István és Dávid László.

Eördögh György, Lőcsén fogságot szenvedett. Eördögh Mátvás.

Folkusfalvi Gyurgyik János.

Géczy László, Galló György.

Huszár Imre. Hagara Mátvás, Hagara György és Sámuel. Hrabicius Dávid, ki Lengyelországba menekült. Huszár Imre és fia György, kit a németek fel is koncoltak.

Jeszzenszky Miklós, Jeszenszky Jámбор Ádám, ki el is esett. Jeszenszky György. Jeszenszky Mátvás, ki a parasztlázadásban öletett meg.

Kostyál György, kit az egri fogságból visszatértekor utközben öltek meg a németek. Kossuth György, Kossuth Tamás, Kossuth Mihály. Kontsek János és Mihály. Keviczky Ádám, István és Menyhért. Krasznecz András.

Lipovszky György, elesett Trencsénél. Lehoczky István, Lehoczky János.

Milán György. Matuskovich Mihály és György. Milko János és testvérei György és Ádám. Matusovics János, elesett Trencsénél.

Révay László és Miklós, Révay Mihály csász. kir. ezredes fia Imre, ki Rákóczi zászlója alatt szintén ezredességig vitte. Révay Gáspár, ki az egri fogságban halt meg.

Suttká János. Simkovits László, ki Beniczky Gáspár szolgálatában állott. Szuhacs János. Szenessy András.

Thomka István, Thomka András, Thomka János. Tomcsányi György.

Urich József és fiai Imre és János. Uhrík Zsiga. Egyik az Uhríkok közül Trencsénél esett el.

Visnyovszky András. Vachot Ferenc. Velits György. Valovits János. Vladár György, János és Márk.

Zathureczky Tamás és Péter. Zaborszky Dániel, kit a németek felkoncoltak. Zorkóczy Dániel, ki szintén elesett. Zaborszky György, ki Ujvárnál és fia János, ki Trencsénél elesett. Zorkovszky Pál.

Ravasz János elesett Trencsénél. Ruttkay György és László. Raksányi László és Pál. Ruttkay Nedeczky Pál.

Közvetlen a fejedelem szolgálatában állottak: Plathy Sándor és Keviczky Mátvás.

Bercsényi mellett mint hadbíró működtek: Beniczky Gábor, Raksányi Zsigmond.

Károlyi mellett mint szekretárius működött Beniczky Márton. Mint kommandáns. Dávid György, Huszár György és Hrabecius János.

Pekry mellett: Beniczky Mátvás szekre- tárius.

H I R E K.

Püspöki pásztorlevél.

Radnai Farkas besztercebányai püspök Rákóczi és bujdosó társai hamvainak hazahozatala alkalmával pásztorlevelet intézett egyházmegyéjének papságához. A pásztor- levélben a többi között ezeket mondja:

A halottak ellagják idegen nyugvó helyeiket: magyar poraikat nagy eszmék és mélyeség érzelmek deleje vonzza a magyar föld porába... Rákóczi tér vissza régi hit- séges környezetével!

Amit hajtán a szabadságért kigöngyölt zászlók porbahullása és a Fejedelem kibujdo- sása után az ő franciaországi követe, Vetésy neki őszintén megírt, hogy tudniillik „soha nem fogja Fenséged azt a kedves hazát látni, hanemha... (a király) jóakarátának kapuján át”: koronás apostoli Királyunknak hű ma- gyar nemzete óhaját teljesítő jóakarata ime megnyitá az ország kapuját, hogy a rodostói nagy Szántúttól hamvai diadalutát téve Orso- vától Kassáig — végig e hazán: szelleme fölüllesse közeléltünk válságos pontján a ma- gyar nép elmeje- és szívében az Ó vallásosan hazafias, nagy erényei értékének tudatát és érzetét, Király és Nemzet azon kölcsönös tanúságával, hogy az egyéni legnagyobb

tulajdonságok is csak a sarkalatos erények gyakorlása mellett képezhetik az együttes boldogság tényezőit!

És midőn nemzetünk most a nagyok ko- porsói fölött nem az elmulás gyászát, hanem a halhatatlanság ünnepeit üli: dicsőségük fényöve azon szívesen elhomályosítani kívánt történelmi igazságra vet teljes világosságot, hogy csak keresztény erényeknek a haza talajába mélyen bocsájtott gyökerei képesítik a törzset a viharokkal dacolásra; — s külö- nösen, hogy a valódi magyar nemzeti gon- dolat- és érzelmvilág, tettekben nyilvánulá- saival együtt, kath. egyházunkban mindenha életető napját bírja!

Meri a hazafias érzelmeknek most ily méltán előtörölődő hullámveréseit közli jogot kér az a hang is, hogy Rákóczi, a magyar Báthoriak, Zrinyiek és a lengyel Kostkák sarja, gyermekeveitől kezdve férfikora viha- raiban, legszentebb meggyőződése sugallata önzetlen, önfeláldozó, hazafias vállalatának válságai közt, azután a francia udvar akkori léha körében s végül a rodostói magyar te- lepen — oly mély vallásoságnak, kath. szent hite szerinti oly életnek adta állandó példáját, hogy egyik történetírónk „hazai és külföldi szakfírfaírnak (általa) kikért véleményei” alapján megállapíthatta Felőle, miképp „a kath. egyház története nem mutat föl világi férfit, ki a belső hírelet legfelsőbb irányá- nak, az askezisnek irodalmi művelésében magasabb tőkélyre emelkedett, mint Rákóczi Ferenc”. (Frankói, II. R. F. vallásos élete és munkái.)

Vallásos hite, egyháza szeretete s hazája igazai iránt lelket képes világitásba helyező titkos lépései, alkuvásai régen nem voltak! „A római kath. egyház hitében — mondja végrendelete — akarok meghalni. Hiszem mindazt, amit az tanít... Esedezem azért a kegyelemért, hogy halálom óráján tiszta ér- telemmel vehessem magamhoz a szentségeket, végső küzdelmemben az állhatatosság adomá- nyában részestüljek, kegyelmedben haljak meg, szeretetben leheljem ki lelkemet”.

Pásztorlevelének végén elrendeli a püspök, hogy a kassai temetés napján egyházmegyé- jének összes templomaiban gyászsistentiszele- tet tartsanak s utána az iskolákban Rákóczi- ünnepe rendezzenek.

Ugyancsak a Rákóczi ünnepek ügyében Scholtz Gusztáv budai püspök is köriratot intézett a bányai ágostai evangélikus egyház- kerület lelkeszeihez, amelyben a többi közt a következőket mondja:

Nagy nemzeti hőstünk, II. Rákóczi Ferenc, Tköblyi Imre és társai hamvainak a messze idegenből való hazaszállítása és itthon való eltemetése alkalmából rendezendő országos ünnepekből mi is méltán részt követelvén, ennek külső kifejezése céljából egyházkerül- tünk összes egyházaira kötelezőleg a követ- kezőket rendelem: Nemzeti hőseink hamvai- nak hazakerése napján, október hó 27-én kerületünk összes egyházaiban meghuzandók a harangok s azok egyfolytában legalább egy óráig szóljanak. A hamvak eltemetése napjá- hoz legközelebb eső vasárnapon az összes lelkészek emlékezzenek meg a szószéken ezen nemzeti ünnepek jelentőségéről s imádság alakjában is röjják le a kegyelet adóját fűt megverezzett hőseink iránt. Amerre a hamvakat szállító vonat elhalad és illetőleg

amas állomásokon, ahol a hamvakat szállító vonat népesség tartása céljából a nép eszmeinek óhaja szerint hosszabb, vagy rövidebb ideig megáll, zárandokoljon el a közelben lakó papságunk egyháza élén az illető pontokra s vegye ki részét emigy is a nagy nemzeti nap jelentőségéből. Eme fontosabb pontok egyházkerületünk szerint a következők: Orsova, Lugos, Temesvár, Szeged, Fél-egyháza, Kecskemét, Cegléd és Budapest. Székesfehérvárosunkba a hamvakat szállító vonat október 28-án reggel érkezik, a hamvakat a keleti pályaudvarról ünnepi menetben kísérik deákteri templomunkig, elvárom tehát, hogy e menetben legalább fővárosunkbeli és a közelben lakó összes lelkészeink papi ornátusban részt vegyenek.

A megyéspüspök Tótrónán. Radnay Farkas, a besztecebányai egyházmegye fennkölt lelki püspöke, a folyó hó 21-én Gross udvari káplánja kíséretében Tótrónára érkezett. A figyelmes főpásztor eszen látogatása Justh Kálmán nyugalmazott főispánnak és Justh Ferenc főispánnak szólt, kik kinevezetése alkalmával személyesen is tiszteltették a megyéspüspökknél. A püspök a délutáni személyvonattal tért vissza székhelyére, Garamszentkeresztre.

Ünnepi istentisztelet. F. évi 29-én d. e. 9 órakor a helybeli r. k. templomban Rákóczi nagy fejedelmünk temetése alkalmából gyász isteni tisztelet tartatik.

Református isteni tisztelet. November 1-én, délelőtt 9 és fél órakor Turócszentmártonban, a vármegyeház nagyertermében, Sedivy László, nyitrai ev. ref. lelkész, magyaryelvű isteni tiszteletet tart II. Rákóczi Ferenc tiszteletére.

Eljegyzés. Fenyő Sándor, a Turóci Hitelbeli Cégezetője, a folyó hó 21-én jegyezte el Budapesten öz. Braun Dávidné leányát, Szidikét.

Rippély Ede dr. párba. A f. hó 22-én Rippély Ede dr. besztecebányai tiszti ügyész és lapszerkesztő kárdbábját vivott Fajnor Vladimir dr. pánszláv érzelmi ügyvéddel, a ki a viaskodásban súlyosan megsebesült. Az affér előzményéről a következőket írják: A Zolyomban megjelenő Zolyomvármegyei Lapok hasábjain Fajnor Vladimir dr. és egy állami Adamovics nevű ember között polémia folyt, melyben Fajnor szemrehányást tett Adamovicsnak, hogy magyar létere egy morvaországi fűrdőigargatósággal hasonlóságból tótul levelezett. A Zolyomvármegyei Lapok-ból e cikket átvette a Kraján és Gerő János dr. felelős szerkesztő néhány megjegyzéssel közzétette. Ez nem tetszett Fajnor-nak és vasárnap Besztecebányára ment, hogy a Kraján szerkesztőségét felelőségre vonja. Először Gerő János dr.-t kereste föl lakásán, ahol durva kifakadások közt kérte a cikk szerzőjének megnevezését. Gerő szerkesztő nyugalomra intve Fajnor-t, utasította, ha sérte éri magát, keresen a bíróság útján elégtételt. Gerőtől Fajnor a Rák-szálló kávéházába ment, ahol Rippély Ede dr.-t kihívatta s a Kraján legutóbbi számát lobogtatva, indultalan követelte a cikk szerzőjének megnevezését. Rippély kijelentette, hogy utána néz a dolognak és hétfőn levélben fogja tudatni a szerző kiltét. Fajnor megelégedést sinlelve, kérte Rippélyt, hogy est írja le a Kraján szélére. Rippély az asztalhoz ült, hogy ennek a kívánságnak is eleget tegyen, de

alig vette kezébe a ceruzát, Fajnor hatalmas ütést mért hátulról a fületövére. Óriási kavardás támadt erre a zsufolt kávéházban; mindenki a Rippély segítségére sietett. Rippély kérte a kávéházi közönséget, hogy a nagyobb botrány elkerüléséért ne bántás kátamadóját. Így sem került el Fajnor Vladimir a bántalmazást, mert a kávéházból a szálló szolgálja és egy másik ember erővel kidobta az utcára. Fajnor a város házára sietett s ott jegyzőkönyvet véttetett föl az esetről. Rippély a sértés miatt Zachár Pál honvédőfőhadnagy és Dienes Emil dr. útján provokáltatta Fajnor-t, aki Thurzó Ivánt és Chotek vadászszázadost nevezte meg segédeikül. A segédek súlyos föltételelt kardpárbaiban állapodtak meg, amely a mult héten folyt le a honvédkaszárnyában. A párba alig tartott néhány pillanatig, mert már az első összeesapásnál Rippély ellenfelének jobb oldalán az első bordától lefelé huszonöt centiméter hosszú mély sebet ejtett, mire a segédek megállapították a végkimerülést. Rippély ellenfelétől csak egy kis karcot kapott a jobb karján. Este a város hazafias közönsége fényesen sikerült fáklýásmenettel rendezett a bántalmazott ügyvéd tiszteletére. Rippélyt az egész környékről elhalmozták üdvözlő táviratokkal.

Rákóczi ünnepély. A turceki magyar olvasó- és társaskör folyó hó 28-án este fél 8 órakor, saját helyiségében, II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai emlékére hazafias ünnepélyt rendez.

A F. M. K. E. gyász. Mély megilletődéssel és fájdalommal jelenti a F. M. K. E., hogy az egyesületnek alelnöke és huszonnyegy éven át volt buzgó központi pénztárnoka: Merceder Ede Nyitrai, folyó évi október hó 24-én, 58 éves korában meghalt. Temetése e hó 26-án délután 3 órakor ment végbe. A temetésen részt vett az egyesület elnöksége, továbbá a Nyitrai és környéken lakó egyesületi tagok nagy számmal.

Magyar isteni tisztelet. A helybeli magyar intelligenciának egy régi vágya teljesült. Amint értesültünk, Radnay Farkas megyéspüspök, a turócszentmártoni magyar intelligencia kérelme s vármegyénk főispánjának közbenjárása folytán elrendelte, hogy a római katolikus templomban havonként egyszer magyar szent beszéd tartassék. Minthogy azonban ez a helybeli esperes elfogaltságát nagyban növelte volna, a szentionai plébániát megszüntette s filialéként a mártoni egyházhöz csatolta s a jövedelem terhére egy káplántársat engedélyezett. Az új káplán, mint már jeleztük, meg is érkezett s nagyon rokonszenves tagja lesz a helybeli társadalomnak.

Meghívó. A helybeli műkedvelő zenetársaság s a nemrég alakult fűrdőalokör ma, vasárnap házi hangversenyt rendez az állami iskolák tornatermében, melyre az érdeklődőket ez uton meghívja. Kezdeté d. u. 5 órakor, vége 1/8 órakor. Belépő díj, 60 fillér. Tanulóknak 20 fillér. Műsor: 1. Mozart: G-moll zongoránégyes. Előadják: Moskóczi Margit, zongora; Perl János, hegedű; Boldis Dező, mélyhegedű; Wunder József, cello. 2. Kreutzer: Esti dal. Előadja a daloskör. 3. Mozart: Menuetto a IV. zongoránégyesből. Előadják u. a. mint az I. sz. 4. Dürner: Viharban. Előadja a daloskör. 5. Strauss: Böregér. Egyveleg. Előadják:

Moskóczi M., Józsa M., Wunder J., Perl J., Boldis D. Külön meghívó nincs.

A serezés eredménye. A turócszentmártoni járásban befejezték a f. hó 22., 23. és 24-ére kitűzött fősorozást. A 612 állításköteles közül megjelent 299 állításköteles, távol maradt 313. A megjelentek közül a közöshadseregbe besoroztak 58 egyént, a honvédséghez 9. Ez a járás tehát összesen 67 újjoncot adott a hadseregnek.

Eltűnt leány. Még a folyó hó 10-én eltűnt Bálintfalváról Trimay Mária 4 éves leány. Szülei tüvé tették az egész környéket, de sehol sem akadtak nyomára. Végül is két kis gyermek bemonadásából megtudták a szülők, hogy a kis Trimay Mária a folyóba esett s vízbefullt. A kisleány atya jelentést tett az esetről a község elöljáróságának, mely jelentésből kifolyólag a turócszentmártoni csendőrség megindította a legszélesebbkörű nyomozást, de eddig még az eltűnt leány holtestét megtalálni nem volt képes. A helybeli fősolgabírói hivatal az iratokat további eljárás végett a járásbíróshoz tette át.

Veszedelmes zsebtolvaj. Jovanovics Károly újidéki születésű, 20 éves mázólóság személyében veszedelmes zsebtolvaj tartóztatott le a ruttkai csendőrség, éppen akkor, midőn az érkező vonatoknál préda után nézett. Letartóztatása alkalmával megtalálták nála a Felvidék nagyobb városaiban megtartandó vásárok névjegyzékét s néhány érték tárgyat, melynek eredetéről elfogadható igazolást adni nem tudott. Bekísérték a helybeli fősolgabírói hivatalhoz, hol életfentartását illetőleg odanyilatkozott, hogy kártyázásból él. A táviratilag megkérdezett újidéki rendőrkapitányság odanyilatkozott, hogy a letartóztatott Jovanovics büntetett előlélt, veszedelmes zsebtolvaj.

Deszkatolvajok. Eddig azt hittük, hogy a cigányok csak két és négyzárba házi állatokra vadásznak. De csalódtunk. A szucsányi csendőrség letartóztatta Fazuna Jánost és nejét, kik Schultz Lajos téglagyáros fatelepét dézsmálgatták hetek óta, míg végre is rajta vesztettek.

Kifosztott templomi persely. Zniói levelezőnk írja, hogy a szentgyörgyi róm. kath. templomban elhelyezett Szent Antal perselyt Fukasz esperesplébános a mult héten kifosztva találta meg a templom pítvárában. Az esperes azonnal jelentést tett az esetről a csendőrségnek, kik, mint hírlik, már is a tettes nyomában vannak.

Műkedvelői előadás. Az építendő ruttkai izr. templom javára 1906. november 3-án, szombaton a vasuti vendégül I-II. oszt. éttermében műkedvelői előadás és tréfás tombolával egybekötött zártkörű tánccigalmat rendeznek. Belépő díj: állóhely I-III. sor 2 kor., IV-VI. sor 1 kor. 80 fill., VII-IX. sor 1 kor. 60 fill., állóhely 1 kor. 20 fill. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtázottnak. Jegyek előre váltíthatók: Weiner Arnold ur fizetésben. A tánccigalmat szini előadás előzi meg. Szinre kerül: A végrehajtó. Eredeti vizigáték 1 felvonásban. Irta: Ábrányi Emil. Ezt követi: Az egyetlen leány. Vizigáték 1 felvonásban. Irta: Fredró Sándor. Fordította: Radnótfay Sámuel. Kezdeté pontban fél kilenc órakor.

Esperességi kertletti gyűlés. A turóci ág. ev. esperességi kertlet a folyó hó 24-én ülést tartott, melynek egyedüli tárgya volt a Morhács Márton távozása által megterjesztett esperesi állás betöltése. Úgy értesültünk, hogy

a választást a jövő hó elejére írták ki. Az esperesjelölt *Polereczky János*, neopáli evang. lelkész.

Akadémiai festő Turócszentmártonban. Egy sokat zaklatott életű festőművész, *Bulkiewicz Tódor*, ki valamikor Lengyelország szabadságáért harcolt s akinek atyjazredes volt *Dembinsky lengyel tábornok* alatt, jelenleg Magyarországon jár. Eljött Turócszentmártonba is s itt a nagyközönséghez fordul, hogy megrendeléseivel lehetővé tegye megélhetését. Ma szerkesztőségünkben járt s több okmánnyal bizonyította, hogy az 1863. évi szerencsétlen lengyel forradalomban részt vett, melynek kezdetén mindjárt orosz fogságba esett. Pár hónapi rabtság után besorozták az orosz hadseregbe s részt vett a Kína és Perzsa ellen viselt háborúkban. Taskend bevételénél súlyosan megbesült s 14 hónapig kórházban fektült. 12 évi katonáskodás után kapitány lett s ekkor havi 50 rubel nyugdíjjal elbocsátották. Odesszában telepedett le ekkor és a festőművészetnek élt. Egy ideig Krakkóban is élt és azután Magyarországra jött s már 15 év óta városról-városra járva, jelenleg Turócszentmártonban tartózkodik. Fest arcképeket, táj- és genréképeket ívegre vagy fára. Egy érdekes és eredeti képét lehet látni Moszkói Ferencné könyvkereskedésének kirakatában, hol részére rendelések is eszközölhetők. Mi a magunk részéről melegen ajánljuk a közönség pártfogásába.

Menetdíjkezdmény a Rákóczi és Thököly ünnep alkalmából. A folyó évi október hó 29-én Kassán és 30-án Késmárkon rendezendő Rákóczi, ill. Thököly-ünnep alkalmából a Kassa-oderbergi vasut magyar fővonalán és a Poprádvölgyi h. érdektű vasuton közlekedő külön vonatokhoz, valamint a rendszeren közlekedő gyors- és személyvonatokhoz, még pedig f. hó 28-án egész nap, 29-én pedig a reggeli órákban Kassára érkező, továbbá 29-én egész nap, 30-án pedig a reggeli órákban Késmárkra érkező vonatokhoz az alábbi mérsékelt áru menetjegyek fognak kiadattni: az I. osztályban az oda- és visszautazásra 2 drb. II-od oszt., a II. osztályban az oda- és visszautazásra 2 drb. III-ad oszt., a III. osztályban az oda- és visszautazásra 1 drb. III-ad oszt. menetjegy. A szomszédos forgalomban ezen kedvezmény nem érvényes. A visszautazás a Kassára váltott jegyekkel október 29-én déli 12 órától és október 30-án egész nap, a Késmárkra, ill. Poprád-Felkára szólókkal pedig október 30-án déli 12 órától és október 31-én egész nap kezdetű meg. Az I. és II. osztályban két-két jegy egyike, mely nedves vonatbélyegzővel lesz ellátva, a visszautazásra megőrzendő, a III. osztályban utazók az eredetileg váltott jegyet a visszautazásra is használják. A visszautazásra szóló ezen jegyek tehát csak a visszautazás befejeztével adandók le. Sem az oda, sem a visszamenet közben az utazás meg nem szakítható. A különvonatoknál fizetendő legcsekélyebb illetékre nézve a díjszabási határozmányok mérvadóak. Budapest, 1906. október hó 23-án. A vezérigazgatóság.

ISKOLAI ÜGYEK.

Rákóczi-ünnepély. A turócszentmártoni állami polgári és felső kereskedelmi iskola folyó évi október hó 29-én, délelőtt 10 órakor az intézet tornatermében tartja meg Rákóczi-ünnepélyét, melyre a tanulók szüleit,

valamint a t. közönséget ez uton hívja meg az iskola igazgatója. Az ünnepélyen *Bárdos Ádám* tanár mond ünnepi beszédet, a tanulók a Rákóczi-korra vonatkozó hazafias költemények szavalnak, s az iskolai énekar a Hymnus és Szózaton kívül a Rákóczi-korból ránk maradt „kuruc dalokat” fogja előadni. — A helybeli m. kir. állami elemi iskola f. hó 29-én délelőtt 10 órakor, az állami óvoda helyiségében, Rákóczi-ünnepélyt tart, melyre az igen tisztelt szülőket s tanúgy barátokat ez uton is tisztelettel hívja meg az igazgató-ság.

Iskolaavató Szklabinán. Az ág. ev. hitfelekezet igen szép iskolát állított a nyár folyamán Szklabinán. Ennek az iskolának felavatása a mult vasárnap délután ment végbe a szokásos ünnepekkel. Az avatáson részt vett vármegyénk alispánja is, mint a jeszeni egyház gondnoka, melyhez Szklabinya is tartozik. Az ünnepi megnyitóbeszédet *Hodza János* szucsányi ev. lelkész, mint az esperes helyettese tartotta. Beszédében megemlékezett Rákócziról, a Révayakról! Egyáltalán igaz protestáns szellemben tartott beszédében vallási türelemre intette az avatáson megjelent közönséget.

Szerkesztésért felelős: **Dugovich Títus.**
Kiadótulajdonos: **Moshóczi Ferencné.**

A Scott-féle Emulsió

minőségében mindig egyforma, mert előállításához mindig a péntzel, legységgeggel és gondtal meg-szereshető legjobb anyagok használatnak. A Scott-féle Emulsió készítésénél kizárólag a legfinomabb norvégiai gyógyszerkamájólat lesz feldolgozva és így a többi alkotórész is mindig csak elsőrendű minőségű. Ennek tulajdonítható, hogy a Scott-féle Emulsió rendkívül táp- és győgyerejét az orvos urak is méltatják s az gyermekeknek és felnőtteknek, valamint a győngyöngs minden elközelhető eseteiben, mint kitűnő tápszert oly gyakran rendeltek. A Scott-féle Emulsió hatásának erejében messze felülmúlja a közönséges csukamájólatot.

A Scott-féle Emulsió valódiságának jele a „háttan nagy csukahalat vivó halász” védjegy.

Ezen lapra való hivatkozással és 75 fillér levéljeggyel beküldés ellenében mintával bérmentve szolgál:

Dr. BUDAI EMIL „Városi gyógyszeriar”
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 34.50.

Egy eredeti üveg ára: 2 kor. 50 fillér.
Kapható minden gyógyszeriarban.

Rösler József,
a „Dom“-szálló bérlője
Turócszentmártonban

ajánlja ujonnan berendezett 22 vendégszobáját lakodal-makra, mulatságokra, összejövetelekre stb. és ujonnan épült nagytermét.

Kitűnő konyha.
Modern cukrászda.
Nagy kávéház.

1410. sz.
1906. tk.

Árverési hirdetményi kivonat.

A znióváráljai királyi járásbíró-ság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a Tátrabank végrehajtónak *Klimacsék Mihály* végrehajtást szenved elleni 3000 kor. tőke-követelés s jár. iránti végrehajtási ügyében a beszercebányai kir. törvényszék (a znióváráljai kir. járásbíró-ság) területén lévő *Mosóc községben* fekvő a mosóczi 338. sz. tjkv. 1. sorsz. egészben *Klimacsék Mihály* nevére irt ingatlanokra az Árverést 3377 koronában ennél megállapított kikülfaltási, illetve utóajánlati Árban elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1906. évi november hó 24-ik napján d. o. 10 órakor Mosóc község házában megtartandó nyilvános árverésen el fog adattni.

Árverési szándékozók tartoznak az ingatlant kikülfaltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881 : LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminis-teri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírral a kikülfaltott kezehez letenni, vagy az 1881 : LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismer-venyt átszolgáltatni.

A znióváráljai kir. járásbíró-ság mint telekkönyvi hatóság.

Kelt Znióvárálján, 1906. évi október 10-én.

Janovják, kir. albiró.

212. sz.
1906. vgrh.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ennél közhírré teszi, hogy a znióváráljai kir. járásbíró-ságnak 1906. évi V. 105/2. számú végzése következtében dr. *Verner Fülöp* bazini ügyvéd által képviselt ifj. *Deutsch Bernát* bazini lakos javára Ország *Volko Emilia* szlováni lakos ellen 574 korona 98 fill. s jár. erejéig 1906. évi szeptember hó 7-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 218 koronára becsült következő ingóságok, u. m. : különféle szobabutor, többféle szeszes ital kis hordécskákban, 25 liter bor hordóban, 10 mm. bolhó és széna 218 kor. becsárban, 1—17. folyó tétel alatt, 18. és 19. folyó tétel alatt azok a *Deutsch G. Sándor* és unokaöccse javára 1906. V. 102. sz. a. és dr. *Ferdinandy Béla* javára 1906. V. 107. sz.-alatt eredetileg össze-irt ingóságok, melyek ifj. *Deutsch Bernát* javára fellüfoglaltattak, nyilvános árverés utján eladattanak, az eredetileg és a fellüfoglalt ingóságok összes becsára 600 koronán felül kitesz.

Mely árverésnek a znióváráljai kir. járásbíró-ság 1906. évi V. 105/2. számú végzése folytán 574 kor. 98 fill. tőkekövetelés, ennek 1906. évi január hó 1-ső napjától járó 5% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 101 korona 60 fillérben bíróság mar megállapított költségek erejéig Szlován községben végrehajtást szenvedő házában leendő eszközösre 1906. évi október hó 31-ik napjának délelőtt 10 óraja határidőül kitzetnek és ahhoz a venni szándékozók ennell oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §§-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adattni.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le- és fellüfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendelhetik.

Kelt Znióvárálján, 1906. évi október 13-án.

Szabner, kir. bir. végrehajtó

Azon hölgyeknek és uraknak,
kik a ruhaneműn takarékoskodni akarnak,
figyelmébe ajánlom ujonnan berendezett

műfestődémet.

Festek mindennemű férfi és női ruhaneműt
gyapju, posztó, pamut, szövet, selyem, batizst
stb. kelmékből; továbbá szőrmeárut, mint
bunda, sapka, boa stb., tetszés szerinti színekben,
szépen, gyorsan, tartósan és olcsó áron.
Különösen előnyös, hogy a ruha szétfejtése
felesleges.

A n. é. közönség becses pártfogását kéri

LILGE MILÁN

műfestő
Turócszentmárton.

Hogy hívják? Mikor született?

Nincs többé csalódás!

Szerencsését lepecsételve őrzi a KISS bankház!

Mindenki megkapja a szerencse által neki szánt sorsjegyet!
Fortuna segítségével minden név és születési év részére egy szerencseszámot helyeztünk el
pecsét alatt, például:

a lepecsételt boríték előoldala:

A boríték hátsó oldala:

Használja ki az alkalmat.

Írja meg nevét, születési
évet és mi azonnal küldjük

„KISS szerencsége NAGY“

Fogadja lepecsételve szerencsését fölünk.
jelmondás hieivhez csatlakozott, nálunk lelte szerencsését; merítsen Ön is a Kiss bankház kiapadhatatlan
szerencseforrásából, vegye át fölünk

szerencsésének lepecsételt zásoglevélt és gazdagság meg jólét közel lesz Önhez.

XIX. sorsjáték I. osztályának húzása már folyó évi november hó 22. és 23-án lesz.

Az I-ső oszt. sorsjegyek árál:

Egy nyolczad K. 1:50. Egy negyed K. 3.—. Egy fél K. 6.—. Egy egész K. 12.—.

KISS KÁROLY és TÁRSA

magy. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusító helye

BUDAPEST, IV. KOSSUTH LAJOS-UTCA 13.

Fiókok: VI., Váci-körút 5. sz.

VII., Erzsébet-körút 22. sz.

Leopold Gyula Budapest, Erzsébet-körút 41. 200 szept. 1900. évi közzététel.

Requiny-féle
RÓMAI VÉRZÍSTÍTÓ-SZŐRP
pártatlan aser minden bőrbajnál,
bujakórnál. Vérbőségben szenvedőknek nélkülözhetetlen,
vérfajtó és vértisztító.
Nagy üveg 3 kor. 3 üveget 8 kor. utárvétél küld:
REQUINY ATTILA gyógyszerész,
Budapest, VII., Kili-8 Kerepesi út 24.
A híres RÁKÓCZI GYOMORKESERŐ
egyenlő készítése.
Érdekes prospektus ingyen!

KÉSMÁRKI
LENVÁSZON
DAMÁST.
áruk csak akkor valódiak,
ha ezon védjeggyel vannak ellátva.

VERSEGENYSÉG, ETVÁGTALANSÁG, IDEGESSÉG
gyógyítására a leg hatásosabb készítmény a **RIEGERER-féle**
TOKAJI CHINA-VASBOR.
Rendkívül kellemes ízű, erőtelj, tisztítja a vért.
Kis üveg ára 8:30 kor. Nagy üveg 8 kor. Kapható gyógyszárakban.
Postán küldi: **KORONA-GYÓGYSZERTÁR** Budapest, Kálvin-tér.
A legjobb órákat
legelőkelőbb és legbiztosabb órákat készítenek, egy készítményről, minél
RÉSZLETFIZETÉSRE
először azonnal fizetendő a készítmény, a második részét a
BRÄUSWETTER JÁNOS órák készítője
BUDAPEST, V. ARANYKÖRÚT 13.
A sorsjáték 2000 évtől kezdve is tartozik.

TUDÓBAJOSOKNAK
a mindennapi, ahi közből, rácsot,
pórákban megjelölt tesz a

Halapi-féle hársfamészőrp
Minálutóbb 8 koronát kelt
APOSTOL-GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, JÓZSEF-KÖRÚT 64.

PLATSCHEK VILMOS
elismert legelőkelőbb, legzolidabb
FÉRFI- és GYERMEK-ruha áruháza
Budapest, IV., Központi Városház. (Károly-körút).

A világot
bámulatba ejti a
Hammond
írógép.
Kiszáradtalan előruválték:
FARÁGÓ TESTVÉREK
Budapest, V., Arany Kősz. 8.
Kérjen mindenki prospektust!

Szepli, májfelt, polianás, mészess, ráncosok
elűnése az arcról a valódi
angol
BALASSA FÉLE UGORKATE
csipőhásszal
való belkésés által.
Egy üveg ára 2 korona.
Hosszú üvegpharmappon 1 M. püder 1:50 M.
Fővárosi:
Balassa Kornél
gyógyszerár-
dél hely: Gasp. Andrássy-út 47.

Melyik vendéglőben étkezik Budapesten?
SCHULLER FERENCZ
ujonnan berendezett előrangú éttermeiben
Budapest, VI., Andrássy-út 39.
mert ott jó magyar konyha, valódi liszta borok és
pontos kiszolgálás van.

KATZER
Budapest, Ó-utca 42, 44 (sz.
18 ház), 45, 46, és Uj-utca 43.
Katzér szőrmeáról az egész világon el vannak
terjedve és előrangnak.

KISS
SZERENCSEJE
NAGY
VÁSÁROLJON CSAK
KISS-FÉLE
SZERENCSE-SORSJEGYET
KISS KAROLY és TÁRSA
BUDAPEST KOSSUTH I. U. 13

BABYMIRA-CRÉM
legjobb aser kiltések, óvár, ráncok,
feldőrszült és kípállott bőr gyógyítására.
Egyedüli készítő:
BRODJOVIN H. gyógyszer. ZÁGRÁB
5 doboz ára bór. 8 K 20 f., 10 doboz 5 K 80 f.
A DREZDAI MOTORGYÁR
részvényüzem
benzin-, gáz-, utóvága-motorok és
benzin lokomobillal szakkörökben ellá-
mott legelőkelőbb és összes gyártmányok készítői.
Vas-
művesek: **GELLÉRT IGNÁC és Tea**
Budapest, VI., Turóc-körút 41.
Prospektus ingyen.

Pacific
TOJÁS
KÉSZÍTMÉNY
tojás sárgája helyett
használnak a süttek főzésénél.
NAGY MEGTAKARÍTÁS.
Egyszerű és gyors főzésre alkalmas
a süttekben.
Készítő:
STROBENTZ TESTVÉREK. R. T.
Városliget gyár, BUDAPEST.

„Zsorna”-féle
NEPELEJTS védjeggyel
férfi-
nyakkendő,
kittató
magyar ipari
PÁRIS SZÁLLODA
Szálloda: Simon Pál
Budapest, VI., Váci-körút 22. sz.
100 arba 2:30 K-10 f. felebb, kizárólag
és világvilágítással együtt. Fűzők,
szőcsés kézfűzés, szőcsés. Viláncos vasúti
megállóhely az Orsz. pályaudvaról és
HÁNY 8 f.